

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Homilia V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

turn in ligno & lapide. Quando peccamus du-
 ro contra Deum corde, nihil aliud facimus,
 nisi cum lapide fornicamur. Quando in
 * M.S.S. R. * voluptate peccavimus, moechamur sub-
 voluntate
 tus omne lignum nemorosum. Et in his om-
 nibus non est conversa ad me pravaricatrix Iu-
 da ex toto corde suo, sed in mendacio. Et nos
 conversi sumus ad Dominum, sed quia non
 ex toto corde conversi, dicitur: Non est con-
 versa ad me pravaricatrix Iuda ex toto corde
 suo. Neque vero ait, Non est conversa ad
 me pravaricatrix Iuda & tacuit: sed, Non
 est, inquit, conversa ad me pravaricatrix Iu-
 da ex toto corde suo, verum in mendacio: ut
 ostenderet eos qui convertuntur, si non ex
 toto corde convertuntur, in mendacio, non
 in veritate converti. Quapropter legamus
 Veteris Testamenti historias, & Prophetas,
 & si quos justificatos invenerimus, imite-
 mur ea per quae illi justificati sunt. Lega-
 mus Evangelia, & omne novum Testamen-
 tum. Legamus Apostoli Pauli Epistolas
 univas, & scribamus in cordibus nostris,
 viventes juxta praecepta caelestia, ut non
 tradatur & nobis libellus repudij, sed co-
 * M.S.S. R. & plenitu-
 dine Gen-
 tium Ec-
 clesiam Dei
 introeunt
 novissimus
 salvetur
 Israel
 Rom. 11. 25.
 Job. 16-16.
 haredes efficiamur cum Christo Iesu, * &
 videbimus quod plenitudine Gentium Ec-
 clesiam Dei introeunt, in novissimis salvetur
 Israel, secundum illud eloquium: Cum
 autem plenitudo gentium introierit, tunc omnis
 Israel salvus erit, & fiet unus grex, & unus
 Pastor, docens in commune populum suum
 magnificare omnipotentem Dominum cum
 Christo Iesu, cui est gloria & imperium in
 saecula saeculorum, Amen.

Αἱ μείγθουσὲ ἔξυλον καὶ τὸν λίθον· ὅταν ἁμαρτανόμοι, ὁσὸν ἄλλο ποιήσῃ. καὶ λιθοσκόποι γυνόμοι μείγθωμεν τὸν λίθον· ὅταν ἁμαρτανόμοι, καὶ πορνείωμεν ἡσυχάτω παντὸς ἔξυλον ἁλοσάδει, καὶ ἡμεῖς μείγθωμεν τὸ ἔξυλον· καὶ οὐκ ἐπιστρέψωμεν μετὰ ἀσωότητος ἰδέα ἐξ ἄλλης τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ψεύδει· εἰ ἐπιστρέψωμεν πρὸς τὸ θεόν, ἐλλοπίως δ' ἐγκαλέμεθα ὡς οὐκ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπιστρέψαντες· ὁ δὲ κύριος εἶπε· καὶ οὐκ ἐπιστρέψωμεν ἡ ἀσωότητος ἰδέα, καὶ ἡ ψή. ἀλλ' ἂν· καὶ οὐκ ἐπιστρέψωμεν πρὸς μετὰ ἀσωότητος ἰδέα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ψεύδει ἐπιστρέψωμεν ἢ ἐν ἀληθείᾳ ἐπιστρέψωμεν ὅτιν ἀγαθῶνα καὶ παλαιά, εἰδένα τῆς δικαιοσύνης, μιμήσασθαι αὐτῆς, ἀγαθῶνα ἐκείνα, ἰδὲν τῆς μεμφθέντες, φυλάξασθαι ἀπειποῦν τῆς μίμης ἐκείνης, ἀγαθῶνα καὶ βιβλία τῆς κηρῆς ἀφ' ἧς, ἢ ἀποστόλων τῆς λόγου, καὶ τὸ ἀγαθῶνα γράψασθαι αὐτῶν πᾶσι εἰς τὴν καρδίαν, βιώσασθαι αὐτῶν, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς δι-
 θῆ βιβλίον ἀποστόλων, ἀλλὰ διωθῶμεν ἡμεῖς ἐπὶ τῶν κηρῆστων τῶν ἀγίων καὶ πληρώματος τῶν ἐθνῶν σαθῆτος, διωθῆναι καὶ τὸ ὁ ἰσραὴλ εἰσαλθεῖν· ἐὰν γὰρ τὸ πλήρωμα ἦν ἰθὺς εἰσέλθῃ, ἢ τῆς πᾶς ἰσραὴλ σαθῆσθαι, καὶ γρηθῆσθαι μία ποιμήν, καὶ εἰς ποιμὴν διδάσκων διδάξῃ τὸ παντοκράτωρ ἐν αὐτῶν τῶν χριστῶ ἰσραὴλ, ἢ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸς αἰῶνας ἦν αἰῶνων· ἀμήν·

HOMILIA V. OMILIA I.

in istud: Eius p.

Isa. 3. 21. Revertimini filij revertentes: & sanabo contritiones vestras. vsque ad illud: Accingite vos cilicium.
 Jerom. 4. 8.

Επιστρέψατε υἱοὶ ἐπιστρέψατε. Ἐἰσωματῶ σαυρίμματα ὑμῶν· μέχρι τῆς περιεσσοσθε σακκῶν·

Interprete BALTHAZARE CORDERIO.

Diferte quidem in Apostolorum Actis Descriptum est, Apostolos primam ingressos in Synagogam Iudaeorum, annuntiantes ipsis, tamquam cognatis propter Abraham, & Isaac, & Jacob, quae erant de adventu Iesu Christi: quando autem illis dicta non admittentibus oportebat esse alios eorum quae dicebantur auditores, tunc pramissa excusatione ipsos deseruerunt.
 Act. 13. 46. Scriptum est enim: Quia vobis oportebat an-

ΣΑΦῆς μὲν ἐστὶ τῆς ἦν ἀποστόλων γρηθῆσθαι περιεσσοσθαι, ἵνα οὐκ ἀποσσοσθαι ἐπισσοσθαι ἑαυτῶν εἰς τὴν ἦν ἰσραὴλ σαθῆσθαι, καταγῆθῃ αὐτοῖς, ὡς συγγενῆσι ἡσυχάτωμεν, καὶ ἰσαακ, καὶ ἰακώβ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς παροῦσας ἰσραὴλ χριστῶ, ὅτι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸς αἰῶνας ἦν αἰῶνων, τότε ἀποστολῶν σαυρίμω ἐκείνοις* κατελίμπατοι αὐτοῖς· γέ·

γραπτα γδ. ὅτι ὑμῖν ἰδὲ καταλειθῆναι τὸ λό-
γον τῷ θεῷ. ἐπὶ ᾧ οὐκ ἀξίως κρίνετε ἑαυτοὺς,
ἰδὲ κρηρόματα εἰς τὰ ἔθνη. τῷ πρὸς σαφῶς εἰ-
ρημῶν ἐν τῷ περὶ ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.
εἰ δὲ ποτε μὲν τὸ πολλὰ εἰρηκέναι, οὐκ ἠκέ-

Annuntiari verbum Dei : sed quoniam indignos
vos iudicatis, ecce convertimur ad gentes. Hoc
autem perspicue dictum in Actis Apostolo-
rum, virtute multis in locis & Prophetis
insinuatum reperitur. Etenim principaliter
quidem Spiritus sanctus per Prophetas lo-
quitur iis qui de isto populo sunt : si quando
autem, postquam multa dixerat, non est au-
ditus, vaticinatur verbum Gentibus praedi-
catum iri. Id ipsum quoque in principio
hodiernae lectionis factum est, quandoqui-
dem in praecedentibus dicitur Israelitis istud :
Patrem me vocabitis, & a me non avertimini.

Col. 1. 23. ὁ θεὸς, θεωρητῶν * τὸ λόγον τὸ κηρυσσόμενον
τοῖς ἔθνεσι. τῷ πρὸς ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.

Col. 1. 23. ὁ θεὸς, θεωρητῶν * τὸ λόγον τὸ κηρυσσόμενον
τοῖς ἔθνεσι. τῷ πρὸς ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.

Col. 1. 23. ὁ θεὸς, θεωρητῶν * τὸ λόγον τὸ κηρυσσόμενον
τοῖς ἔθνεσι. τῷ πρὸς ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.

Col. 1. 23. ὁ θεὸς, θεωρητῶν * τὸ λόγον τὸ κηρυσσόμενον
τοῖς ἔθνεσι. τῷ πρὸς ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.

Col. 1. 23. ὁ θεὸς, θεωρητῶν * τὸ λόγον τὸ κηρυσσόμενον
τοῖς ἔθνεσι. τῷ πρὸς ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.

Col. 1. 23. ὁ θεὸς, θεωρητῶν * τὸ λόγον τὸ κηρυσσόμενον
τοῖς ἔθνεσι. τῷ πρὸς ἑσθλῶν ἀποστόλων, διωά-
μοι πολλὰ καὶ τῶν θεωρητῶν λέλεκται. καὶ
γὰρ θεωρητῶν ἡ λαεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔειπεν τῶν θεωρητῶν τοῖς ἀπὸ τῶν λαῶν οὐκ εἶνα.

Verumtamen sicut praevaticatur mulier in co-
habitante ei; sic praevaticata est in me domus
Israel, dicit Dominus. Et quando principa-
liter haec dicta sunt de Israel, & audiverunt
filij Israel : Quoniam injuste egerunt in vis-
suis, & obliti sunt Dei sancti sui. Deinceps
etiam Spiritus sanctus transfert sermonem
ad nos qui fumus ex Gentibus, & ait : Con-
vertimini filij revertentes : & sanabo contri-
tiones vestras. Nos enim fumus repleti contri-
tioneibus : quod unusquisque dicere pos-
set, etiam modo emundatus sit, & a contri-
tioneibus fanetur. Siquidem fumus & nos
infideles, insipientes, errantes, fervientes
cupiditatibus ac voluptatibus multis variif-
que, in malitia & invidia versantes, execra-
biles, invicem odientes. Quando autem be-
nignitas & humanitas apparuit Servatoris
nostri Dei, per lavacrum regenerationis ef-
fudit misericordiam suam super nos. Cate-
rum & illud Apostolicum dictum, cuius se-
mel memini, magis elucidare conabor. Non
enim dixit; Quoniam eramus aliquando in-
sipientes, increduli; sed Paulus ipsemet ex
Israel, qui secundum eam quae in lege est
iustitiam factus erat inculpatus, ait: Eramus

Convertimini filij revertentes : & sanabo contri-
tiones vestras. Nos enim fumus repleti contri-
tioneibus : quod unusquisque dicere pos-
set, etiam modo emundatus sit, & a contri-
tioneibus fanetur. Siquidem fumus & nos
infideles, insipientes, errantes, fervientes
cupiditatibus ac voluptatibus multis variif-
que, in malitia & invidia versantes, execra-
biles, invicem odientes. Quando autem be-
nignitas & humanitas apparuit Servatoris
nostri Dei, per lavacrum regenerationis ef-
fudit misericordiam suam super nos. Cate-
rum & illud Apostolicum dictum, cuius se-
mel memini, magis elucidare conabor. Non
enim dixit; Quoniam eramus aliquando in-
sipientes, increduli; sed Paulus ipsemet ex
Israel, qui secundum eam quae in lege est
iustitiam factus erat inculpatus, ait: Eramus

Dimus aliquando & nos, qui ex Israel, increduli,
insipientes. Itaque non solum qui ex Genti-
bus, insipientes erant, neque soli illi pecca-
tores: quin & nos legem edocti, tales era-
mus ante adventum Christi. Post illa igitur
quae ad Israel dicta sunt, ad nos qui ex Gen-
tibus fumus dicitur: Convertimini filij rever-
tentes : & sanabo contritiones vestras. Verum
dicit nonnemo: Haec dicta sunt ad Israel,
sed tu trahis ea ad illos qui ex Gentibus
sunt. Volumus ostendere, quomodo non
post multa, sed statim, ubi vult ad Israel di-
cere de conversione, apponat nomen Israel.

E Consequenter nempe dicitur : Si conversus
fuerit Israel, ait Dominus, ad me convertetur:
& si abstulerit abominationes suas de ore suo, &

regit meos sensus, non amplius subsunt A
menti alienae, vel Pharaoni, vel Nabucho-
donosori, sed bono pastori. Et confusio con-
sumpsit labores patrum nostrorum ab adolescen-
tia eorum, ones eorum, & bones eorum. Est in
nobis excolere nos, scilicet bene vel male,
si in agricultore istud male vel bene dicen-
dum sit. Siquidem ergo quis male agrum
suum colat, labor est patrum, confunden-
dus a confusione ipsorum; sin bene excol-
at, non est patrum labor; sed labor est eor-
um a quibus primo genita offeruntur super
altare Dei. Filios eorum, & filias eorum. Di-
cunt hi: Quorum eorum? An patrum filij
consumuntur a confusione ipsorum, item
filiae? Saep̄ diximus inter anima fectus cog-
itationes quidem esse filias. Cum igitur
sint quaedam cogitationes pravae (qua-
les hi qui ex Gentibus erant excogitabant)
sint item opera prava; propter hoc filij &
filiae consumuntur ab auctoribus suis, cum
confusio ipsis ingenerata fuerit de ijs qua
peccaverant. Absit autem a nobis ut facia-
mus filios & filias qua consumi debeant a
confusione. Posthac illi qui confessi sunt
ajunt istud: Dormivimus in confusione nostra;
& postea subdunt: Et cooperuit nos in igno-
minia nostra. Saep̄ nobis sermo fuit de vela-
mine, quod incumbit super faciem eorum
qui non convertuntur ad Dominum. Idcirco
velamen, si legatur Moyses, peccator
non intelligit ipsum; quia velamen cordi
ipsius impositum est. Quamobrem velamen,
si legatur vetus Testamentum, non intelli-
ges cum audieris. Propterea velamen quo-
que Evangelium ijs qua pereunt est abscon-
ditum. Dicebamus itaque de velamine,
confusionem esse velamen. In quantum
enim habemus opera confusionis, manife-
stum est nos habere velamen, juxta quod
dictum est alicubi in 43. Psalmo; Et confusio
faciei meae operuit me. Adjecerim ego illum,
qui non habet opera confusionis, non habere
velamen; cujusmodi erat Paulus di-
cens, Nos autem omnes re velata facie gloriam
Domini speculamur. Paulus itaque revelatam
habet faciem: non enim habet opera con-
fusionis. Quemadmodum igitur ibi, Confu-
sio faciei meae operuit me, dictum in Psalmo
quadragesimo tertio; eodemmodo dictum E
est hic, Cooperuit nos ignominia nostra. In
quantum ignominia opera operamur, vela-
men habemus super cor nostrum positum;
si volumus velamen ignominia deponere,
ad honoris opera grassetur, & cogitemus

1. Cor. 3. 27.

Ps. 43. 6.

1. Cor. 3. 18.

ἢ τὸ φανερὸν, ἢ τὸ κρυπτόν, ἀλλὰ τὸ καλὸν ποιῶμεν. καὶ ἀργυρῶν * σου * Col. 1. 21.
κατηλάσσει τὰς μύχθους τῆς πατρῶν ἡμῶν * Col. 1. 21.
ἀπὸ νεότητος ἀπὸ τῶν ποσῶν αὐτῶν, καὶ τὰς βόας αὐτῶν * ἔστιν ἐν ἡμῖν γαργῶν ἡ μῆς, * Col. 1. 21.
ἢ τοὶ καλῶς ἢ κακῶς, εἴθε δεῖ λέγειν ὁ καλῶς * Col. 1. 21.
ὅτι τὸ γαργῶντος * ἢ καλῶς: εἰ μὴ * ἐν τῇ * Col. 1. 21.
κακῶς γαργῶν, μύχθος, ὅτι τῆς πατρῶν, κα- * Col. 1. 21.
ταναλισκόμενος τὸν τῆς ἀργυρῶν αὐτῶν: εἰ δὲ * Col. 1. 21.
καλῶς γαργῶν, οὕτως ἔστι τῆς πατρῶν μύχθος. γαργῶν * Col. 1. 21.
ἀλλὰ μύχθος ἔστιν ἂν ἅν τῶν ποσῶν αὐτῶν ἀνα- * Col. 1. 21.
φάνειται ὅτι τὸ θυσιασθεῖν τῆς θεῶ * τῆς ἡμῶν
αὐτῶν, καὶ τῆς θυσιασθεῖας αὐτῶν: λέγουσι οὗτοι * Col. 1. 21.
τῶν αὐτῶν; * ἢ τῆς πατρῶν ἡμῶν ἀναλισκόμενοι * Col. 1. 21.
ἀπὸ τῆς ἀργυρῶν αὐτῶν, καὶ αἱ θυσιασθεῖαι; πο- * Col. 1. 21.
λάκις εἰπομένω τῆς ψυχῆς ἡμῶν. ὅτι τῶν * Col. 1. 21.
νοήματα μὴ εἴσιν ἡμῶν, τὰ δὲ ἔργα καὶ αἱ ὁρ- * Col. 1. 21.
μαὶ αἱ ἀφ' ἧς τῆς σώματος θυσιασθεῖαι: ἐπιβ- * Col. 1. 21.
ῆσθαι τῶν νοήσεων μαχόμεθα. ὅπως εἰκόσαν εἰ- * Col. 1. 21.
ἀπὸ τῆς ἐθνῶν. ἐστὶ καὶ ἔργα μαχόμεθα. ἀφ' * Col. 1. 21.
ἧς τοὶ καὶ θυσιασθεῖαι ἀναλισκόμενοι τὸν * Col. 1. 21.
πρῶτον ἡμῶν, εἰδὲ ἀργυρῶν αὐτῶν εἰσενέγκωσθε * Col. 1. 21.
τῆς ἡμῶν ἡμῶν. ἡμῶς δὲ ἀπὸ τῶν ποσῶν αὐτῶν καὶ * Col. 1. 21.
θυσιασθεῖαι δεόμενοι ἀναλισκόμενοι τὸν τῆς ἀρ- * Col. 1. 21.
γυρῶν: μὴ τὰ τῶν λέγουσι οὗτοι εἰς ἡμῶν
γὰρ αὐτοὶ τὸ ἐκ μὴ ἐπιβῆσθαι ἐν τῇ ἀργυρῶν ἡμῶν.
καὶ μὴ τὸ τῶν φασιν. καὶ * ἐπεκάλυψεν ἡμῶς ἡ ἀπ- * Col. 1. 21.
μία ἡμῶν. ἐπὶ τῶν καλύμματος πολλὰ καὶ * Col. 1. 21.
ἡμῶν εἴρηται, τὸ ἐπιβῆσθαι τῶν ποσῶν αὐτῶν * Col. 1. 21.
τῆς μὴ ἐπιβῆσθαι τῶν ποσῶν αὐτῶν. ὅτι κα- * Col. 1. 21.
λυμμα, εἰς ἀναγκαστικῶν μυστικῶν, ὁ ἀμῶντα- * Col. 1. 21.
λῶς ἡ νοῦ αὐτῶν. * κάλυμμα ἡ εἰς τῶν κα- * Col. 1. 21.
λύμα αὐτῶν κεύεται. ὅτι κάλυμμα, εἰς ἀναγκ- * Col. 1. 21.
αστικῶν ἢ παλαιὰ ἀφ' ἧς, * ἐπεκάλυψεν ἡμῶς ἡ ἀπ- * Col. 1. 21.
μία ἡμῶν. ὅτι κάλυμμα καὶ τὸ διακρίνει τῶν ποσῶν αὐτῶν * Col. 1. 21.
ἀκρίτων. ὅτι κάλυμμα καὶ τὸ διακρίνει τῶν ποσῶν αὐτῶν * Col. 1. 21.
ἀπολλυμένοι ὅτι καλυμμένοι. ἐλέγομεν * Col. 1. 21.
τῶν ποσῶν αὐτῶν τῶν καλύμματος, ὅτι ἡ ἀργυρῶν * Col. 1. 21.
ἔστι τὸ κάλυμμα. ὅσον γὰρ ἔχομεν τὰ ἔργα τῆς * Col. 1. 21.
ἀργυρῶν, δίδωσι ὅτι ἔχομεν τὸ κάλυμμα, καὶ * Col. 1. 21.
τὸ εἴρημένον πᾶσι ἐν μὴ καὶ γὰρ φαλμα. καὶ ἡ ἀρ- * Col. 1. 21.
γυρῶν τὸ ποσῶν αὐτῶν ἐκάλυψεν με παρε- * Col. 1. 21.
ἡμῶν, ὅτι ὁ μὴ ἔχει ἀργυρῶν ἔργα, οὕτως * Col. 1. 21.
ἔχει κάλυμμα. ὅπως λέγει ὁ παῦλος λέγειν. * Col. 1. 21.
ἡμῶς δὲ πάντες ἀνακαλυμμένοι ποσῶν αὐτῶν * Col. 1. 21.
τῶν δίδωσι καὶ καταπονεόμεθα. παῦλος δὲ * Col. 1. 21.
ἀνακαλυμμένοι ἔχει τὸ ποσῶν αὐτῶν. ἡ γὰρ ἡ * Col. 1. 21.
ἀργυρῶν ἔργα. * ὅτι ἐν ἐκείνῃ. ἡ ἀργυρῶν τῶν * Col. 1. 21.
ποσῶν αὐτῶν με ἐκάλυψεν, ὅσον ἀπμίας ἔργα ἐργάζομεθα, κάλυμμα ἔχομεν ὅτι * Col. 1. 21.
τῶν καρδίας ἡμῶν κεύμενοι. εἰ ἔχομεν τὸ κάλυμμα τὸ ἀπὸ τῆς ἀπμίας ἀποδίδωσι, ὅτι * Col. 1. 21.

ποσῶν αὐτῶν με ἐκάλυψεν, ὅσον ἀπμίας ἔργα ἐργάζομεθα, κάλυμμα ἔχομεν ὅτι τῶν καρδίας ἡμῶν κεύμενοι. εἰ ἔχομεν τὸ κάλυμμα τὸ ἀπὸ τῆς ἀπμίας ἀποδίδωσι, ὅτι

λείν τὰ βδελύματα ἐν τῷ στόματι ἡμῶν. ἔξῃς
 ἐστὶ καὶ τὸ· ἀπὸ τοῦ προσώπου μου βδελυθήσονται
 δόξατεν τὴν τοῦ ποιησαμένων, ἢ ἡ ἀπλάως, ἵνα
 βδελυθῶμεν. πᾶσα γὰρ ἐστὶν βδελυκεία γινο-
 μῆν, ὅτι ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ· οἱ ἄνθρωποι
 οὐκ ἐπιστημόνας τοῦ βίου, ἀπὸ προσώπου τοῦ
 θεοῦ ὄντας, οὐκ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ βδελυ-
 κῶνται ὅσοι ἔμετ' ἐπιστήμας βδελυθῶνται, * πᾶς
 ἀ εἰ βλεπῶν, καὶ ἀναζωγραφεῖν ἐαυτοῖς ὁ
 προσώπου τοῦ θεοῦ, γινόμενον ἐπὶ τῶν ποιησά-
 τω κακῶν, ἢ ἐξολοθρεῖσθαι ἐκ γῆς ὁ μη μῶ-
 σιωνοὶ αὐτῶν, ἢ τὰ εἶσι οἱ ἀπὸ προσώπου τοῦ
 θεοῦ βδελυθῶνται· ἐὰν παρὰ τὰ βδελύματα
 αὐτῶν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώ-
 πού μου βδελυθῶνται, καὶ ἐμόση, ἢ ἡ κύνιος ἐν
 ἀληθείᾳ, καὶ ἐν κρίσει, ἢ ἐν δικαιοσύνῃ· * ἰδοὺ
 ἡμεῖς αὐτῶν οἱ ὀμνοῦντες, ἵνα τῶν προ-
 σκῶ ἐν κρίσει ὀμνοῦμεν, ἀλλ' ἀκρίτως, ὡς ἤμε-
 λαι ἡμῶν τῶν ἔρκων· ἐθεῖ μάλλον ἢ κρίσει·
 σιωπαζόμεθα ἡμεῖς, καὶ τὴν τὴν ἐλέγχων
 ὁ λόγος φησὶ· καὶ ἐὰν ἐμόση, ἢ ἡ κύνιος ἐν ἀλη-
 θείᾳ, καὶ ἐν κρίσει, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ· * οὐδὲ
 μὲν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἰρημῶν τῶν τοῦ κυρίου
 ἀπὸ τῶν μαθητῶν· * ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ
 ὀμῶσαι ὅλους· ἰδοὺ ἡμεῖς καὶ τὴν τοῦ ῥήτων· καὶ
 ἐὰν διὰ θεοῦ, συνεζήτησθε οὐδὲν ἀμφοτέρω
 πᾶσα γὰρ σφᾶτοι δὲ ὀμῶσαι ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐν
 κρίσει, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα μὴ τὴν προσκῶ-
 νίας περ, ἀλλ' ὁμῶσαι τῶν μὴ ὀμῶν ὅλους,
 ἀλλ' ἔχηται, μὴ * διόμῶν μαρτυρῶν τοῦ θεοῦ
 ὁ ναὶ καὶ ἔχη * ἢ, μὴ διόμῶν μαρτυρῶν τοῦ
 θεοῦ αὐτοῦ ἀληθῶς ἢ· καὶ ἐμόση ἢ, ἢ ἡ κύνιος, ἐν
 ἀληθείᾳ· ἐν τῷ ὀμῶσαι σφᾶτοι ζήτην τοῦ, μὴ
 ἰσοῦδες, ἀλλὰ τὸ ἀληθές, ἵνα μὴ ἀληθείας
 ὀμῶσαι· ἢ μὲν οἱ πάρεστες καὶ ἐπιτοκῶν μὲν, ἀλλ'
 * ἐγὼ μὴ ἀληθείας, ὅτι κατὰ ἐρκῶς * ἢ, δὲ,
 ἀλλ' ἐν κρίσει· διόδοσαν * ἢ ἢ ὀμῶσαι ἐν κρίσει,
 * ἐγὼ μὴ ἐκὼν ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ ποιῶν ἔργον τῶν
 θεῶν τὴν πᾶν καὶ τῶν ἐργῶν αὐτῶν ἐπὶ τῶν
 ὄντων ὁ πᾶρμα, καὶ ἢ ὁ πᾶρμα ἵνα τὰ
 ἄνθρωπα ἴα καὶ ὀμῶσαι; ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἡμο-
 μῶν μὲν ἢ πᾶσι τῶν λόγων μου πρὸς πάντας τῶν τοῦ
 ποιησαμένοι περ; εἰ δὲ ὡς ἔργον εἰ ἄπας ὀμῶσαι
 με, ἀμῶντοιμάν; ἐὰν δὲ ὀμῶσαι, ἢ ἡ κύνιος,
 μὴ ἀληθείας, καὶ ἐν κρίσει, μὴ ἀκρίτως, καὶ ἐν
 δικαιοσύνῃ, μὴ ἀδίκως. καὶ βδελυθῶσιν ἐν
 αὐτῶ ἐστιν· πᾶσι ἀμφοτέρω, τῶν ἀπὸ τοῦ
 ἰθῶν καὶ τὴν ἰσραήλ. εἴπεσθε τῶν ἰθῶν, εἴπεσθε
 καὶ ἀπὸ τῶν ἰσραήλ· ἐπιφέρει. καὶ βδελυθῶσιν ἐν αὐτῶ ἔθνη. καὶ ἐν αὐτῶ ἀμῶσιν τὰ θεῶ ἐν
 ἰερουσαλήμ· ἐπὶ τῶν λόγων κυρίου πρὸς ἀμῶσιν ἰθῶν, καὶ τῶν κατοικῶν ἰερουσαλήμ· εἴρηκα τοῖς

A sunt. Quale autem est primum? Auferre
 abominaciones de ore nostro. Cui adharet
 etiam illud: A facie mea reveritus fuerit. Al-
 terum est, vt hoc faciamus non simplici rati-
 one, vt reueremur quomocumque: quoniam
 nimirum est quardam reverentia quæ oriatur,
 sed non à facie Dei. Qui igitur non scitè timet,
 sed præ se ferunt timorem, non à facie Dei
 reverentur: qui autem cum scientia reverentur,
 eò quod semper intueantur, & in semetipsis ad vi-
 vum expriment faciem Dei, quæ est super
 facientes mala, vt perdat de terra memoriai
 illorum, hi sunt qui à facie Dei reverentur.
 Si abstulerit abominaciones suas de ore suo, & à
 facie mea reveritus fuerit, & iuraverit, Vivit
 Dominus, in veritate, & in iudicio, & in ius-
 titia. Nos ipsi nos inspiciamus qui iuramus,
 quonam modo non in iudicio iuremus, sed
 sine iudicio, ita vt iuramenta nostra con-
 fueritudine potius quam iudicio fiant. Per-
 stringimur itaque, & idipsum reprehendens
 sermo ait: Et si iuraverit, Vivit Domi-
 nus, in veritate, & in iudicio, & in ius-
 titia. Scimus in Evangelio dictum à Do-
 mino ad discipulos: Ego autem dico vo-
 bis, Non iurare omnino. Quin & hoc di-
 ctum videamus; Et si dederit Deus, con-
 numerabuntur vtraque. Fortassis enim pri-
 mum oportet iurare in veritate, & in iudi-
 cio, & in iustitia; vt posteaquam profecerit
 quis, dignus fiat non iurare omnino: sed
 habeat ita, non egens testibus vt fit ita; &
 habeat non, minime indigens testibus vt
 fit ipsum verè non. Et iuraverit igitur, Vi-
 vit Dominus, in veritate. In iurante primum
 requiro, ne falsum, sed verum, vt cum veri-
 tate juret: nos autem miseri etiam peiora
 ramus. Sed esto cum veritate, necdum re-
 cte iuramentum fit, verum in iudicio. De-
 tur autem vt consuetudine iurem in iudicio,
 vtrum deccat in illiusmodi iuramento assu-
 mere Deum univèrsi & Christum ejus ad
 hocce negotium? Cujusmodi fit oportet
 negotium vt genua flectam & jurem? ad
 quam fidem sermoni meo in aliquibus de-
 rogatam refarcendam hoc facere possim
 aliquando? Si autem prout occurrit sic ju-
 rem, peccabone? Si igitur iuraverit, Vivit
 Dominus, cum veritate, & in iudicio, non
 indifferentè, & in iustitia, non injustè; &
 benedicent in eo Gentes. Coniungit vtraque,
 illos ex Gentibus & Israèlem: pronuntia-
 vit de Gentibus, pronuntiauit etiam de
 Israèle, Subjungit: Et benedicent in eo Gen-
 tes; & in eo laudem dicent Deo in Ierusalem.
 Hac enim dicit Dominus viris Iudæ, & habi-
 tantibus Ierusalem. Allocutus est illos ex

* Col. 1. ad. 1. * Col. 2. ad. 1. * Col. 3. ad. 1. * Col. 4. ad. 1. * Col. 5. ad. 1. * Col. 6. ad. 1. * Col. 7. ad. 1. * Col. 8. ad. 1. * Col. 9. ad. 1. * Col. 10. ad. 1. * Col. 11. ad. 1. * Col. 12. ad. 1. * Col. 13. ad. 1. * Col. 14. ad. 1. * Col. 15. ad. 1. * Col. 16. ad. 1. * Col. 17. ad. 1. * Col. 18. ad. 1. * Col. 19. ad. 1. * Col. 20. ad. 1. * Col. 21. ad. 1. * Col. 22. ad. 1. * Col. 23. ad. 1. * Col. 24. ad. 1. * Col. 25. ad. 1. * Col. 26. ad. 1. * Col. 27. ad. 1. * Col. 28. ad. 1. * Col. 29. ad. 1. * Col. 30. ad. 1. * Col. 31. ad. 1. * Col. 32. ad. 1. * Col. 33. ad. 1. * Col. 34. ad. 1. * Col. 35. ad. 1. * Col. 36. ad. 1. * Col. 37. ad. 1. * Col. 38. ad. 1. * Col. 39. ad. 1. * Col. 40. ad. 1. * Col. 41. ad. 1. * Col. 42. ad. 1. * Col. 43. ad. 1. * Col. 44. ad. 1. * Col. 45. ad. 1. * Col. 46. ad. 1. * Col. 47. ad. 1. * Col. 48. ad. 1. * Col. 49. ad. 1. * Col. 50. ad. 1. * Col. 51. ad. 1. * Col. 52. ad. 1. * Col. 53. ad. 1. * Col. 54. ad. 1. * Col. 55. ad. 1. * Col. 56. ad. 1. * Col. 57. ad. 1. * Col. 58. ad. 1. * Col. 59. ad. 1. * Col. 60. ad. 1. * Col. 61. ad. 1. * Col. 62. ad. 1. * Col. 63. ad. 1. * Col. 64. ad. 1. * Col. 65. ad. 1. * Col. 66. ad. 1. * Col. 67. ad. 1. * Col. 68. ad. 1. * Col. 69. ad. 1. * Col. 70. ad. 1. * Col. 71. ad. 1. * Col. 72. ad. 1. * Col. 73. ad. 1. * Col. 74. ad. 1. * Col. 75. ad. 1. * Col. 76. ad. 1. * Col. 77. ad. 1. * Col. 78. ad. 1. * Col. 79. ad. 1. * Col. 80. ad. 1. * Col. 81. ad. 1. * Col. 82. ad. 1. * Col. 83. ad. 1. * Col. 84. ad. 1. * Col. 85. ad. 1. * Col. 86. ad. 1. * Col. 87. ad. 1. * Col. 88. ad. 1. * Col. 89. ad. 1. * Col. 90. ad. 1. * Col. 91. ad. 1. * Col. 92. ad. 1. * Col. 93. ad. 1. * Col. 94. ad. 1. * Col. 95. ad. 1. * Col. 96. ad. 1. * Col. 97. ad. 1. * Col. 98. ad. 1. * Col. 99. ad. 1. * Col. 100. ad. 1.

quod ex generatione venit, hoc tollit circumcisio. Si igitur auferre jubet sermo praputium; quid tandem auferendum, ut quis cordis praputium circumcidat? si quis considerauerit illud: *Eramus natura filij ire, sicut & cateri*: si quis considerauerit hoc corpus humilitatis in quo nati sumus: si quis considerauerit istud: *Nemo purus a sordibus, neque si una dies fuerit vita eius; numerabiles autem menses eius; videbit quonam modo nati sumus eum impuritate & praputio cordis nostri*. Ut autem simplicius aliquod exemplum proponatur, quod possit vos adducere ad praputium cordis cognoscendum; addam ut in prima aetate falsa omnino opiniones gignantur in anima. Neque enim fieri potest, ut a sui exordio vera pura dogmata capiat homo, sed prius excogitavit Deus verbum historiae & Scripturae secundum textum, ut nutriret eum, qui secundum carnem Abrahamo natus est, in iis primum qui secundum carnem sunt sermonibus ac nasceretur primus qui ex ancilla est, ut post hunc nasci posset is qui ex libera; & per promissionem exiit. Si hoc intellectum fuerit ad quid assumptum sit, potest intelligi praputium cordis ante circumcisionem prognatum. Oportet igitur nos assumere sermonem qui expurget dogmata, & auferat omnia quae secundum falsam opinionem nobis innata sunt. Hoc igitur est deponere praputium cordis nostri. Si enim cor in nobis obtinet principatum, ibi sunt intellectiones e quibus prava exeunt cogitationes. Is qui aufert pravas cogitationes, praputium cordis aufert. Qui deponit falsam opinionem, circumcidit praputium cordis sui, & fit vir Iuda, & habitator Ierusalem, pure circumcisus. Si quis vero non deposuerit praputium cordis sui, videamus quid ipsi hic sermo comminetur.

1erem. 4, 4. Ne quando, inquit, egrediatur ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non erit qui extinguat. Egreditur itaque, sicut ignis, indignatio Domini super eos qui non sunt circumcisi Deo, super eos qui non deposuerunt praputium cordis sui, & non est qui extinguat a facie nequitiae adinventionum ipsorum. Ignis iste materia habet nequitiam adinventionum, non habet ignis quod deponatur. Porro materiam istius ignis esse nequitiam adinventionum, audi Prophetam dicentem, *Et non erit qui extinguat a facie nequitiae adinventionum uestrarum: annuntiate in Iuda, & in Ierusalem audiatur: dicite,*

1erem. 4, 4. *1erem. 4, 5.*

ὅτι πῦρ πονηρίας ἡμῶν ἐπιτηδύματων * αὐτῶν ὅτι πῦρ ἐστὶν νεμεσή * ὅτι ἡ ἕλκ' ὀκνήσκει πρὸς τὴν πονηρίαν ἐστὶν ἡ ἐπιτηδύματων, ἀλλὰ τὸ πῦρ ἐστὶν πονηρίας λέγοντες. καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων ἀποπροσώπης πονηρίας ἐπιτηδύματων * ἡμῶν ἀναβίβρατε ἐν ταῖς ἰσθμῶν, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἀκροάθητε. εἰπάτε, ἀναβίβρατε, σημάτε

epist. 1, 3

1erem. 4, 4

1erem. 4, 4

se: exiit de loco suo, ut ponat terram tuam in A solitudinem. Vult invadere terram tuam, de qua breviter dicebamus: vnumquemque nostrum vult depascere. Venit itaque ut ponat terram tuam in solitudinem, ut conculcet femina leo, ut faciat terram tuam solitudinem: *Er civitates tue destruentur, eo quod non habitentur: super his: accingite vos cilicio.* Cum igitur ascenderit leo, & minetur tibi leo, & velit abolerē terram tuam, accingere cilicio, plora & dole, per preces Deū invoa, ut leonem hunc exterminet à te, & non incidat in os eius. *Quemadmodū enim cum extrahit pastor de ore leonis duo crura, vel ansam auricula, ita hic leo quarit auribus te arripere, ut per gulositatem tuā sermones falsos tibi obliiciens avertat te à veritate; vult rapere à veritate pedestris ac devorare. Verum tu accinge te cilicio, & plange, & plora, & vultu videns hostem imminentem, ut avertatur furor Domini à te, & avertso furore, in securitate constitutus, leone non amplius te invadente, quod in civitatem muratam ingressus sis, glorificare possis liberantem te Deum in Christo Iesu; cui est honor & imperium in saecula saeculorum. Amen.*

Item. 4, 7, 8.

γαιν. Δὲ ἀλλὰ σὺ παρὲς ζωσασα σακεως, καὶ χύψης, καὶ κλεψῆς, καὶ ἀλάσασε βλεπέων τὴ πόλιν μου. καὶ ἐπεσκέψῃ, ἵνα ἀπογραφῇ θυμὸς ὀργῆς κωκῆς ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπογραφῆτος τῷ θυμῷ. διωκθῆς ἐν ἀμειψιμῶν ἡρδελυοῦς, κενεῖται τὸ λέοντος ἀποσπρωγμῶς σοῦ, τὰς σὺ εἰσαληλυθῆσαι εἰς τὴν ταχυρῆ πάλιν, δεξάξῃ τὸν ῥυόδρον σὺ θεῖον ἐν ζῆλω ἰσῶς, ὅς ἔστιν ἡ δεξία καὶ κερὰς εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὲν.

HOMILIA VI OMILIA 6.

in istud: εἰς τὴν.

Item. 5, 5: Domine oculi tui ad fidem, & cetera. Κίεω οἱ ὀφθαλμοὶ σοῦ εἰς πίσιν. Ἐ τὰ ἐξῆς.

Interprete BALTHAZARE CORDERIO.

Domine, inquit, oculi tui ad fidem. Sicut oculi erant super iustos (nam ab iniquis avertit eos;) sic oculi erant ad fidem: ab infidelitate enim avertit illos. Quomobrem pulchrè dictum ab intelligente, quid dicat in oratione, *Domine oculi tui ad fidem.* Quoniam sermonem sapientem si audierit intelligens, laudabit illum, & ad eum adjiciet. Vide quanta possint effici ab isto: *Domine oculi tui ad fidem.* Paulus ait: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria haec: major autem horum est charitas.* Sicut oculi Domini ad fidem, oculi Domini ad spem, oculi

Kτ'εῖ, φρον, οἱ ὀφθαλμοὶ σοῦ εἰς πίσιν. ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ * ἡ ἐπὶ δικαιοσύνης. ἀπὸ τῶ ἀδίκων ἀποστρέφῃ αὐτοῦς. ἕτας οἱ ὀφθαλμοὶ * ἡ εἰς πίσιν. ἀπὸ τῶ ἀπίστιας ἀποστρέφῃ αὐτοῦς. ὅς καλῶς λέγουσιν ἕσπὸ τῶ νοδῶτος τὴ λέγῃ ἐν τῇ βίβλῃ τῶ. κίεω οἱ ὀφθαλμοὶ σοῦ εἰς * πίσιν. ἐσπείθῃ λόγον σοφῶν εἰς ἀκούσῃ ὀπίστημων, ἀγῆσθ αἰδῶν, καὶ ἐπὶ αἰδῶν παροσθῆσθ. ὅσα πῶσα ἐστὶ ποιῆσαι ἀπὸ τῶ. κίεω οἱ ὀφθαλμοὶ σοῦ εἰς πίσιν. φρον ὁ παύλος. τωὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σοῦ εἰς πίσιν. ἐλπίς, ἀγάπη, καὶ ἀγάπη. ἀμὲν.

2. Cor. 13.

μίζων ὅ τῶτων ἡ ἀγάπη. ὡς ὀφθαλμοὶ κίεω εἰς πίσιν, ὀφθαλμοὶ κωκῆς εἰς ἐλπιδία, ὀφθαλμοὶ